

DET KONGELIGE
LANDBRUKSDEPARTEMENT

St.prp. nr. 52

(2000-2001)

Om tiltak mot kugalskap, tiltak overfor Q-meieriene og tiltak innenfor reindriftsnæringen

Tilråding fra Landbruksdepartementet av 2. mars 2001, godkjent i statsråd samme dag.

Kap. 1107, 1110, 1112, 1114, 1150, 1151 og 4150

Landbruksdepartementet legger med dette fram en proposisjon med forslag om endringer under enkelte kapitler og poster i statsbudsjettet for 2001. I tillegg fremmes det forslag om endrede målpriser.

1 Tiltak mot kugalskap

Landbruksdepartementet legger med dette fram forslag om ekstra bevilgning i statsbudsjettet 2001 for å dekke kostnader forbundet med det utvidete overvåkings- og kontrollprogrammet for BSE, samt forslag om endringer i inneværende jordbruksavtale som kompensasjon for kostnadsøkninger i jordbruket som følge av tiltakene mot kugalskap.

1.1 Overvåkings- og kontrollprogrammet

Utviklingen av kugalskap (BSE) i Europa har utløst behov for å treffe mange og raske beslutninger både i EU og i Norge, flere med vidtrekkende betydning for forbrukere og næringsliv. Det vises i denne forbindelse til Landbruksministerens redegjørelse til Stortinget om norske tiltak mot kugalskap, 13.02.01. Det legges opp til å teste alle storfe eldre enn 30 mnd. etter 1.07.01.

I juli i fjor la EUs vitenskapelige styringsgruppe fram en rapport som plasserte Norge i den beste klassen av de 25 land i verden som ble vurdert når det gjelder sannsynligheten for å finne BSE-smitte i dyrepopulasjonen. Den gunstige situasjonen i Norge skyldes flere forhold, bl.a. en begrenset import av livdyr, streng importkontroll av livdyr og kjøttbeinmjøl, og strenge krav med hensyn til varmebehandling og restriksjoner på bruk av kjøttbeinmjøl. Når det gjelder fôr, ble det innført forbud mot bruk av kjøttbeinmjøl til drøvtyggere allerede i 1990. Siden Norge fikk vurdert sin BSE-status i juli 2000, er sikkerhetsnivået øket ytterligere. Det er innført et strengere regime enn tidligere når det gjelder produksjon, omsetning og bruk av fôrvarer. Særlig viktig er forbud mot import, omsetning og bruk av kjøttbeinmjøl til alle produksjonsdyr. I tillegg er det innført slaktemetoder som fjerner spesielt risikomateriale (SRM) til menneskemat. Dette materialet blir nå fjernet fra slakteskrottene og destruert. Det er nå iverksatt ytterligere omfattende tiltak for å bevare helsestatusen til norsk storfe i Norge. Overvåkings- og kontrollprogrammet for BSE er utvidet allerede fra januar i år. Regjeringen har vedtatt å følge EUs beslutning når det gjelder utvidelse av overvåkningsprogrammet for BSE, som i hovedsak går ut på at overvåkningsprogrammet utvides fra planlagte 2 100 storfe i 2001, til om lag 9 400 storfe med virkning fra 1. januar 2001. Det omfatter slaktede importdyr, avkom av importerte dyr, alle dyr med symptom der en ikke kan utelukke BSE og obligatorisk testing av alle nødslakt og selvdøde dyr. Sammen med gjennomføring av øvrige kontroll- og infrastrukturtiltak gir dette et økt bevilgningsbehov på 33,4 mill. kr i forhold til saldert budsjett 2001, jfr tabell 1.1.

Tabell 1.1: Oversikt over tiltak og kostnader i overvåkningsprogrammet for BSE

Tiltak	Kr	Kr
Engangskostnader		14 400 000
<i>herav:</i> testing BSE	9 800 000	
storfedatabase	4 600 000	

Tabell 1.1: Oversikt over tiltak og kostnader i overvåkingsprogrammet for BSE

Løpende kostnader		19 000 000
<i>herav:</i> testing BSE utover planlagt for 2000	12 600 000	
storfedatabase	2 400 000	
oppfølging av resultater, falske positive og evt positive	2 000 000	
tilsyn med kjøttbeinmjølforbud	2 000 000	
SUM		33 400 000

Engangsinvesteringer på 14,4 mill. kr er i hovedsak knyttet til infrastrukturinvesteringer i laboratorier, opplæring og databaser. En slik utvidelse vil også føre til at et større antall prøver må følges opp med nye og mer tidkrevende testmetoder, samt at det vil være behov for å styrke tilsynsmyndighetenes evne og mulighet til å håndtere en økt pågang fra forbrukerne, media og næringen.

De løpende kostnadene forbundet med denne utvidelsen er beregnet til 19 mill. kr på helårsbasis. Av dette er det økte tilsynet med produksjon og bruk av fôr til produksjonsdyr i forbudsperioden kostnadsberegnet til 2 mill. kr i 2001. I samsvar med EUs forbud mot bruk av foredlede animalske proteiner i fôr til produksjonsdyr (Rådsvedtak 2000/766/EF) har Norge også innført tilsvarende forbud gjeldende i 6 måneder fra 1. januar 2001, med enkelte tilpassinger hva angår fiskemel. Det er i den forbindelse svært viktig å føre et utvidet tilsyn med dette.

Landbruksdepartementet foreslår på denne bakgrunn å øke bevilgningen for 2001 med 33,4 mill. kr etter følgende fordeling:

Kap. 1107 Statens dyrehelsetilsyn, post 01, foreslås økt med 15 100 000 kr for 2001. Av dette er 1 250 000 kr engangskostnader i forbindelse med testing av alle risikodyr. Løpende kostnader er her anslått til 4 900 000 kr. Engangskostnader med å få komplettert storfedatabasen er beregnet til 4 620 000 kr mens de løpende kostnadene i 2001 er beregnet til 2 330 000 kr. Dyrehelsetilsynet vil også få oppgaver med å følge opp forbudet med kjøttbeinmjøl i fôr og dette er beregnet til 1 000 000 kr. Det er beregnet 1 000 000 kr til oppfølging av positive hurtigtester.

Kap. 1110 Statens landbrukstilsyn, post 01, foreslås økt med 1 000 000 kr. Landbrukstilsynet skal føre tilsyn i forbindelse med forbud mot bruk av kjøttbeinmjøl i fôr. Midlene vil bli benyttet til analysekostnader og til generelt tilsynsarbeid.

Kap. 1112 Post 50 Forvaltningsstøtte og utviklingsoppgaver, Veterinærinstituttet, foreslås økt med 12 600 000 kr. Av dette er 7 800 000 kr engangskostnader i forbindelse med testing av alle risikodyr, mens løpende kostnader er anslått til 4 800 000 kr.

Kap. 1114 Statens næringsmiddeltilsyn, post 01, foreslås økt med 4 700 000 kr. Av dette er 800 000 kr engangskostnader i forbindelse med testing av alle risikodyr mens løpende kostnader er anslått til 2 900 000 kr. Til oppfølging av positive hurtigtester er det beregnet 1 000 000 kr.

I EUs vedtak om å utvide testingen, legges det også opp til å teste alle storfe eldre enn 30 måneder etter 1. juli 2001. For Norge vil evt. gjennomføring av fullt testprogram fra 2. halvår 2001 innebære testing av i størrelsesorden

110 000 dyr pr år, en økning på ytterligere 100 000 dyr i forhold til hva det legges opp til i første halvår 2001. Denne økningen er foreløpig kostnadsberegnet til om lag 35 mill. kr for andre halvår 2001 (i tillegg til den foreslåtte bevilgningsøkningen på 33,4 mill. kr for 2001 jfr omtale over). Kostnadsøkningen på 35 mill. kr berører ikke jordbruksavtalen direkte og vil bli foreslått dekket over statsbudsjettet utenom avtalen. Regjeringen vil vurdere nærmere om disse kostnadene skal dekkes inn gjennom innkreving av gebyr, og vil komme tilbake til Stortinget når det gjelder finansiering av denne delen av testprogrammet. Endelig vedtak om full testing vil bli tatt senere når en vet mer om hvilke tiltak som settes i verk i våre naboland.

1.2 Grunnet for de ekstraordinære jordbruksforhandlingene 2001

Det ble gjennomført ekstraordinære jordbruksforhandlinger på bakgrunn av den helt spesielle situasjonen som har oppstått med hensyn på faren for kugalskap og behov for tiltak for å sikre forbrukertryggheten, jfr kapittel 1.1. Norsk landbruk og myndighetene har en felles overordnet målsetting om produksjon av trygg mat. Et vesentlig virkemiddel for å fylle denne målsettingen, er å opprettholde den gunstige dyrehelsen vi har her i landet. Hensynet til forbrukernes trygghet og helse må være overordnet.

I brev fra Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag av 5. desember 2000, heter det bl.a.:

«Fjerning av kjøttbeinmjøl i fôr til alle matproduserende dyr og krav til testing av alle storfe over 30 mnd. vil medføre betydelige kostnader i produksjon av norsk mat.» . . . «Med grunnlag i §2-4 i Hovedavtale for jordbruket, krever Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag opptatt forhandlinger om tillegg til den løpende jordbruksavtale».

Det understrekes at de ekstraordinære forhandlingene bare berører inneværende avtaleperiode, som utløper 30.06.01, og omhandler kompensasjon for virkninger av forskriften «Midlertidig forbud mot animalske proteiner i fôr til produksjonsdyr», fastsatt 22. desember 2000, og evt. kostnader for jordbruket som følger av det testprogram for storfe som settes i verk.

Virkninger for kommende avtaleperiode (1.7.01-30.06.02) vil en komme tilbake til i de ordinære jordbruksforhandlingene til våren 2001.

Kostnadene for jordbruket for tiltak mot kugalskap i første halvår 2001 ble av NILF beregnet vesentlig lavere enn det foreløpige vurderinger ved årsskiftet kunne tyde på. Regjeringen vil understreke at forhandlingene ble gjennomført på grunn av den helt spesielle situasjonen i forbindelse med kugalskapsaken. Beløpets størrelse kan ikke danne presedens for hvor store endringer som må til for å komme inn under kravene i Hovedavtalens §2-4.

1.3 Gjennomføring av de ekstraordinære forhandlingene

I møte 13. desember 2000 mellom Staten, Norsk Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag ble partene enige om følgende:

«Avtalepartene er enige om at Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning (NILF) får i oppdrag å beregne de økte kostnader, evt. tapte

inntekter, dette kan innebære for jordbruket for avtaleperioden 2000-2001, andre avtalehalvår (01.01.01 til 30.06.01). Beregningen gjennomføres med bakgrunn i de begrensninger i bruk av slakteavfall som midlertidig forskrift innebærer når den er endelig fastsatt. Utredningen skal ta utgangspunkt i et midlertidig forbud i 6 måneder, men også vurdere konsekvensene av et evt. varig forbud».

NILF fikk støtte i utarbeidningen av grunnlagsmaterialet av en bredt sammensatt referansegruppe, hvor også avtalepartene var med. NILF avla rapport den 12. januar.

Jordbrukets krav og Statens tilbud ble lagt fram i møte 30. januar 2001.

1.3.1 Jordbrukets krav

Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag la fram et felles krav med ramme og fordeling, hvor det ble lagt til grunn at jordbruket blir holdt skadesløse for de tiltak som er iverksatt og blir iverksatt som følge av BSE-situasjonen i Europa. Jordbruket la til grunn en kostnadsøkning på 132 mill. kr og krevde følgende hovedprinsipper lagt til grunn for kompensasjon til jordbruket:

- økte kostnader til industrien på 86 mill. kr dekkes over statsbudsjettet
- økte fôrkostnader på 46 mill. kr dekkes over økte kjøttpriser i markedet (28 mill. kr) og ved økte bevilgninger til grunntilskudd (18 mill. kr)

Videre krevde jordbruket at kostnader som følge av tiltaksprogrammet ble dekket over statsbudsjettet.

1.3.2 Statens tilbud

Statens tilbud innebar følgende modell for kompensasjon til jordbruket:

- Målprisene for kjøtt og egg økes tilsvarende 37 mill. kr i inneværende avtaleperiode.
- Det omdisponeres 38 mill. kr innenfor bevilgningen på jordbruksavtalen for å kompensere kjøttprodusentene i første halvår, fortrinnsvis gjennom økte satser på husdyrtilskuddet.
- Næringen dekker 25 mill. kr som egenandel.

Videre innebar Statens tilbud forslag om at kostnader ved kontroll og infrastrukturtiltak ved gjennomføring av testprogrammet, 33 mill. kr i 2001, dekkes over statsbudsjettet utenom jordbruksavtalen, jfr kapittel 1.1.

1.3.3 Forløp av forhandlingene

Forhandlingene mellom partene ble tatt opp torsdag 1. februar, på bakgrunn av at Jordbruket fant at Statens tilbud var forhandlingsgrunnlag. Forhandlingene ble avsluttet da partene etter sonderinger kom til fram til en forhandlingsløsning i forhandlingsmøte fredag 2. februar. Hovedtrekkene i den inngatte avtalen er gjengitt i kapittel 1.4. Sluttprotokollen fra forhandlingene er gjengitt i vedlegg 1.

1.4 Kompensasjon til jordbruket for tiltak mot kugalskap

(NILFs beregninger er lagt til grunn for vurdering av kostnadsøkningen for inneværende avtaleår.) Ut i fra en helhetsvurdering er det lagt til grunn en kostnadsøkning på 100 mill. kr for inneværende avtaleperiode, inkludert overgangskostnader. Dette innebærer at kjøttbeinmjøl løpende destrueres/brennes

Forbudet mot bruk av animalske proteiner vil også ha konsekvenser for industri utenfor jordbruksavtalens virkeområde. Det er tatt utgangspunkt i at tapte inntekter/økte kostnader for industrien blir veltet over på primærleddet. Partene er enige om at kompensasjon gis primærprodusentene gjennom endringer i virkemidler på jordbruksavtalen.

Avtalen innebærer at kostnadsøkningen på 100 mill. kr for inneværende avtaleperiode, dekkes ved at 42 mill. kr hentes ut i markedet gjennom økte målpriser. Videre omdisponeres 43 mill. kr av bevilgningen innenfor kap. 1150, og næringen dekker selv 15 mill. kr. Å sikre forbrukernes tillit til maten er en grunnleggende forutsetning for en tilfredsstillende økonomisk utvikling i jordbruket. Regjeringen mener derfor det er rimelig at jordbruket også bærer en del av kostnaden med tiltaket.

De ekstraordinære tiltakene er satt i verk for å opprettholde og videreføre forbrukernes tillit til norsk mat. Det er et felles mål for myndighetene og jordbrukets organisasjoner å sikre Norges status som et land uten BSE. Samarbeidet mellom myndighetene og jordbrukets organisasjoner, samt næringsutøvernes innsats, har bidratt til vår særegne BSE-status i Norge. Avtalepartene vil i samarbeid videreføre arbeidet med å sikre tilliten til norsk kjøtt.

Som utgangspunkt for forhandlingene har partene lagt til grunn den alvorlige situasjonen med økende antall tilfeller av BSE i stadig flere land i Europa. Det er nå bare tre medlemsland i EU der det ikke er påvist tilfeller av BSE. EUs vitenskapskomité har vurdert det som høyst usannsynlig at norsk storfe er smittet av BSE. Denne vurderingen gir Norge en unik status i Europa, da Vitenskapskomiteens vurderinger ikke gir noen andre europeiske land tilsvarende status.

Norsk landbruk og myndighetene har en felles overordnet målsetting om produksjon av trygg mat. Et vesentlig virkemiddel for å fylle denne målsettingen, er å opprettholde den gunstige dyrehelsen vi har her i landet. Hensynet til forbrukernes trygghet og helse må være overordnet.

Partene understreker at det er et myndighetsansvar å iverksette de nødvendige regelverk for ivareta dyre- og folkehelse, både ved nasjonal produksjon og ved import.

1.4.1 Gjennomføring av tiltak i inneværende avtaleperiode

Landbruksdepartementet foreslår å øke målprisene på svinekjøtt, egg og fjørfekjøtt for avtaleåret 2000/2001 med 42 mill. kr. I disse produksjonene øker prisen på kraftfôr mest pga. at kjøttbeinmjøl forbyes og erstattes med dyrere forslag. Målprisene økes som vist i tabell 1.2. Dette innebærer at pr. datovirkningen pr. 01.01 2001 kan være om lag den dobbelte. Målprisen for storfe og sau holdes uendret.

Tabell 1.2: Fordeling av målprisøkning

Produkt	Målprisendring kr/kg
Svinekjøtt	kr 0,20
Egg	kr 0,15
Fjørfekjøtt	kr 0,35

Videre foreslås storfe-, svin- og sauekjøttprodusenter kompensert gjennom økte satser for tilskudd pr dyr innenfor en ramme på 43 mill. kr, ved omdisponering av bevilgningen på inneværende jordbruksavtale. Omdisponeringen foreslås gjennomført ved å benytte 30 mill. kr innenfor kap. 1150 post 74 Direkte tilskudd, samt innestående på Lager- og tørkefondet på 13 mill. kr. Lager- og tørkefondets utlånsaktivitet er nå avsluttet og alle fordringer er oppgjort. Satsøkningen gjennomføres pr dyr uten antalls- og beløpsavgrensning. Satsøkningen fordeles med 26,6 mill. kr til storfe, 4,4 mill. kr til sau/ammegeit, 4,1 mill. kr til avlsgris og 7,9 mill. kr til slaktegris.

Næringen dekker som egenandel 15 mill. kr.

1.4.2 Oppfølging ved jordbruksoppgjøret i 2001

Partene peker på at de samlede kostnadmessige virkninger av kugalskapstiltakene, inkludert SRM-utgiftene, vil inngå i Budsjettnemnda for jordbruket (BFJ) sine beregninger for 2001. Partene er enige om at BFJ bør spesifisere kostnadene knyttet til kugalskapstiltakene gjennom en egen utredning. Partene ber BFJ synliggjøre de eventuelle avvik mellom partenes forutsetninger ved fastsetting av kostnadsøkingsbeløpet, og den sannsynlige situasjon på det tidspunkt BFJ materiale avgis.

Jordbrukets organisasjoner har i en ensidig protokoll av 2. februar 2001, framholdt at de mener det umiddelbart bør innføres et forbud mot import av levende storfe fra land der det er påvist kugalskap.

2 Tiltak overfor Q-meieriene

Stortinget har ved flere anledninger og i ulike sammenhenger lagt vekt på at det må sikres en reell konkurranse innen melkesektoren. Både i forbindelse med Stortingets behandling av St.meld. nr. 19 (1999-2000), *Om norsk landbruk og matproduksjon* og ved behandlingen av jordbruksoppgjørene de siste årene, senest i forbindelse med behandlingen av St.prp. nr. 82 (1999-2000), *Om jordbruksoppgjøret 2000*, har Stortinget understreket dette. Det er utfra dette et ansvar for Staten å legge rammebetingelser som gir et reelt grunnlag for konkurranse i melkesektoren.

Det er tidligere foretatt endringer i markedsordningen for melk for å bidra til en slik konkurranse. Senest ved jordbruksoppgjøret 2000 ble det foretatt endringer i prisutjevningsordningen for melk, jfr St.prp. nr. 82 (1999-2000).

Dagens system med prisutjevning mellom melkeanvendelser er en grunnleggende del av det landbrukspolitiske system for melkesektoren og må omfatte alle aktører. Ordningen har som forutsetning at det skal skapes mest mulig like vilkår for alle aktører ved at de har de samme utjevningsavgifter og -tilskudd å forholde seg til. Dette har imidlertid vist seg ikke å være tilstrekkelig for nye aktører i en etableringsfase. Dette kom også til uttrykk gjennom innføringen av det særlige tilskuddet til små konsummelmeierier i forbindelse med jordbruksoppgjøret 2000. Tilskuddet skal i utgangspunktet gjelde en periode på 5 år og ble etablert med utgangspunkt i de to eksisterende konsummelmeierier utenom samvirke.

Til tross for de endringer og tiltak som er satt i verk for å sikre en reell konkurranse, viser det seg at Q-meieriene har store problemer med å oppnå lønnsom drift. Dette har nå medført et behov for øyeblikkelig oppfølging dersom den konkurransen som i dag er etablert i markedet for konsummelk og andre flytende melkeprodukter ikke skal forsvinne.

Prisutjevningssystemet for melk må uansett være basert på de enkelte meieriers ansvar for egen lønnsom drift. Merpris til produsent må over tid være knyttet til at aktørene oppnår en merverdi i markedet. Dersom mindre aktører skal evne å konkurrere med Tine, kan det synes å være behov for større kreativitet og utradisjonell satsing enn det en hittil har sett. Dersom det skal satses på volumproduksjon av tradisjonelle produkter vil uansett skalauemper i produksjonen bli betydelige for mindre aktører.

2.1 Midlertidige tiltak

På bakgrunn av Stortingets klare føringer med hensyn på konkurransen i melkemarkedet og den akutte situasjonen som har oppstått har Landbruksdepartementet drøftet saken med Norges Bondelag, Norsk Bonde- og småbrukarlag og Q-meieriene 13.02.01. Det vises til godkjente referater fra møtene gjengitt i vedlegg 2 og 3. For å bidra til at det fortsatt skal være konkurranse i markedet for konsummelk, vil Landbruksdepartementet ut i fra disse drøftinger foreslå at følgende midlertidige ordning etableres:

- Det særlige tilskuddet for små konsummelmeierier økes som en midlertidig ordning fram til 01.01 2003 for eksisterende meierier. Det gis 75 øre

- pr liter for mengde behandlet melk inntil 5 mill. liter og 80 øre pr liter for mengde behandlet melk mellom 5 og 10 mill. liter.
- NILF sammen med aktuelle samarbeidspartnere gis i oppdrag å foreta en utredning om forutsetningene for å etablere konkurranse i melkemarkedet generelt og i konsummelkmarkedet spesielt. Det etableres en referansegruppe for utredningen, som avgis innen 01.07 2002.
 - Rammevilkårene for konsummelk i markedsordningen for melk vurderes på nytt i god tid før den midlertidige ordningen opphører 01.01 2003.
 - Den midlertidige ordningen gis tilbakevirkende kraft til 01.06 1999.
 - Q-meieriene rapporterer løpende til Statens Landbruksforvaltning sin utbetalingspris til produsent.

De vurderinger som Q-meieriene og jordbrukets organisasjoner har gjort kommer fram av vedlegg 2 og 3.

Den midlertidige ordningen innføres under forutsetning av at:

- Gardsmeieriene/Jæren Gardsmeieri trekker rettsaken selskapet anla mot staten ved Landbruksdepartementet i januar 1999 (sak 99-01150 A/46).
- Gardsmeieriene/Jæren Gardsmeieri trekker klagesakene av 18.12.00 vedr. krav om innbetaling av utjevningsavgifter for perioden 01.06.99-30.06.00. Kavli/Q-meieriene følger opp dette umiddelbart på vegne av Gardsmeieriene/Jæren Gardsmeieri og Gausdalmeieriet og innbetaler restgjeld uten renteberegning for perioden fra etablering til 30.06 2000.

Landbruksdepartementet foreslår på denne bakgrunn og etter drøftinger med Norges Bondelag og Norsk- Bonde- og Småbrukarlag at bevilgningen på kap. 1150 post 73, Pristilskudd, økes med 20 000 000 for 2001, for å dekke den midlertidige tilleggsordningen for Q-meieriene for 2001. Bevilgningsøknningen dekker behovet i 2001 og tilbake til 01.06.99. Ordningen opprettes midlertidig som en egen underpost på kap. 73.13 Pristilskudd melk. Bevilgningsbehovet for 2002 forventes å bli om lag 10-12 mill. kr.

3 Ekstraordinær støtte etter store tap og produksjonssvikt i reindriften i deler av Øst-Finnmark, Vest-Finnmark og Troms reinbeiteområder

3.1 Innledning

Landbruksdepartementet legger med dette fram forslag om bevilgning på 20 mill. kr til ekstraordinær støtte etter store tap og produksjonssvikt i reindriften innen deler av Øst-Finnmark, Vest-Finnmark og Troms reinbeiteområder, med forslag om økning av bevilgningen på statsbudsjettet for 2001 under kap. 1151.

3.2 Tiltakets bakgrunn

Gjennom en rekke skriftlige henvendelser fra siidagrupper og reinbeitedistrikt i Finnmark, fra Norske Reindriftsamers Landsforbund (NRL), Sametinget, Fylkesmannen i Finnmark samt ordførerne i Karasjok og Kautokeino til flere departement, er det meldt om krise for store deler av reindriften i Finnmark. NRL og Sametinget har også meldt at reindriften i deler av Troms er i en tilsvarende situasjon.

Landbruksdepartementet, Miljøverndepartementet og Kommunal- og regionaldepartementet har hatt tre separate møter med henholdsvis NRL, Sametinget og Fylkesmannen i Finnmark hvor disse presenterte rovvilttap og ekstreme klimaforhold som hovedårsakene til dagens krisesituasjon for deler av reindriften i Finnmark og Troms. De økonomiske problemene for reindriftsfamiliene ble trukket fram av samtlige. Det ble også uttrykt sterk bekymring for de ringvirkninger dette kunne få for de kulturelle og sosiale forhold innen reindriftsmiljøene. Slik ble det framholdt at situasjonen, foruten å sette eksistensgrunlaget til et stort antall familier i fare, også truet reindriften som næring og bærer av samisk kultur i disse områdene.

I Melding om reindrift, den årlige rapporteringen til Reindriftsforvaltningen fra driftsenhetene og distriktene, er tapsomfanget for de mest kriserammede reinbeitedistriktene i Finnmark og Troms stilt sammen for de fem siste driftsår:

Tabell 3.1: Antall rein oppgitt som tap i de fem siste reindriftsår

Område	1995/1996	1996/1997	1997/1998	1998/1999	1999/2000
Øst-Finnmark (deler)	8 913	12 800	15 468	9 546	12 393
Vest-Finnmark	15 644	19 631	34 332	25 679	35 797
Troms (deler)	1 119	2 085	2 278	1 786	1 624
Sum	25 676	34 516	52 078	37 011	49 814

Av forskjellige årsaker kan det hefte betydelige feil ved de tapstall og tapsårsaker som oppgis av driftsenhetene. Ser man tapstallene for de ulike år i sammenheng, viser de at det har vært en økning i tapene etter 1995/1996. Både i 1997/1998 og 1999/2000 var tapene særlig store som følge av spesielle snøforhold.

Rovdyrtapene har økt i Finnmark, særlig de tre siste driftsårene. Dette gjenspeiles i flere erstatningsutbetalinger. I den refererte femårsperioden er det gjennomsnittlige antall erstattet rein de tre siste årene mer enn fordoblet for Finnmark og nær fordoblet for Troms i forhold til de to første årene. Dokumentasjonen av rovvilttap er effektivisert i perioden og flere kadavre er undersøkt, men i forhold til de økte tapene er dokumentasjonsprosenten gått ned og ligger i gjennomsnitt for de tre siste årene på hhv. ca. 8% og 10%. Kadaverdokumentasjonen viser at det i hovedsak er jerv og kongeørn som står for de største tapene og at tap som skyldes kongeørn har økt mest de siste årene.

Endring av viltloven, ny erstatningsforskrift, økte midler til forebyggende tiltak, økt samarbeid og ferdigstilling av en helhetlig forvaltningsplan for rovvilt i Finnmark fylke, er blant de nye og viktige tiltakene som skal motvirke tapsøkning i reindriften framover pga. rovvilt.

Både i Finnmark og Troms har store mengder snø, ising og sein vår skapt ekstremt vanskelige beiteforhold med store tap gjennom vintrene 1997/1998 og 1999/2000. I deler av Finnmark må disse reintapene også settes i sammenheng med overbeitingen innen lavbeiteområdene - spesielt i Karasjok og Kautokeino - som har pågått over mange år. Ved siden av det akutte ved beitekrisen - store mengder snø, ising og sein vår - står man derfor også overfor en generell underernæring - med rot i overbelegget på lavbeitene - som kronisk tapsårsak. Dette forsterker virkningen av akutte beitekriser, og det øker samtidig risikoen for rovdyrtaap og sykdom med dødelig utgang.

Regjeringen ser at de store reintapene innen deler av Finnmark vil kunne vedvare for Finnmarks vedkommende selv om rovviltbestanden bringes under kontroll og snøforholdene ikke hindrer beitingen. Dette fordi reinbestanden overskrider bæreevnen til lavbeitene. Arbeidet med å bringe reintallet i balanse med beitegrunnet har derfor høyeste prioritet, og er en oppfølging av vedtak III i Innst. S. nr. 216 (1999-2000) som gjelder fastsetting av øvre reintall pr distrikt. Utredningsprosessene er godt i gang slik at Reindrifststyret vil ha grunnlag for å fastsette disse rammevilkårene for distriktene i løpet av ettersommeren 2001. Områdestyrene vil da kunne følge dette opp ved å fastsette øvre reintall per driftsenhet ved årsskiftet 2001/2002. Områdestyrenes inngripen i prosessen vil imidlertid bare være aktuell i de distrikt hvor man ikke selv kommer til enighet om reintallsfordelingen mellom driftsenhetene. En reduksjon av reintallet i de mest belastede siidaer/distrikt vil ha konsekvenser for de fleste driftsenheter. Derfor er det også et siktemål at reindriftsavtalene nå skal gjøres til et hovedvirkemiddel for å bøte på de økonomiske problem som en nødvendig regulering og tilpassing av reinbestanden skaper. I denne sammenheng må også følgene av store rovdyrtaap vurderes.

3.3 Vurdering og forslag

Den akutte tapssituasjonen- de senere års store rovdyrtap og ekstreme vinterklima, har medført produksjonstap med påfølgende store økonomiske problemer for reindriftsfamilier i deler av Finnmark og Troms. Regjeringen er bekymret for de ringvirkninger dette kan få for livssituasjonen og de kulturelle forholdene innen reindriftsmiljøene. Det akutte ved tapssituasjonen krever strakstiltak med ekstraordinær støtte. Regjeringen foreslår at det bevilges 20 mill. kr på kap. 1151, ny post 76, Ekstraordinær støtte etter store tap og produksjonssvikt i reindriften, til slik støtte. Støtten skal settes inn overfor driftsenhetene i de distriktene som er sterkest rammet og da koblet opp mot de siste årenes produksjonssvikt i næringen - uavhengig av årsaksforhold som bl.a. store rovdyrtap, ugunstige klimatiske forhold og nedslitte beiter. De nærmere retningslinjer for støtteordningen skal utarbeides av Landbruksdepartementet i samråd med Finansdepartementet, Kommunal- og regionaldepartementet og Miljøverndepartementet, samt Norske Reindriftsamers Landsforbund og Sametinget.

Landbruksdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om tiltak mot kugalskap, tiltak overfor Q-meieriene og tiltak innenfor reindriftsnæringen.

Vi HARALD, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak om tiltak mot kugalskap, tiltak overfor Q-meieriene og tiltak innenfor reindriftsnæringen i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslagtil vedtak om tiltak mot kugalskap, tiltak overfor Q-meieriene og tiltak innenfor reindriftsnæringen

I

I statsbudsjettet for 2001 gjøres følgende endringer:

Utgifter:

Kap	Post	Betegnelse	Kroner
1107		Statens dyrehelsetilsyn	
	01	Driftsutgifter, forhøyes med	15 100 000
		fra kr 176 788 000 til kr 191 888 000	
1110		Statens landbruksstilsyn	
	01	Driftsutgifter, forhøyes med	1 000 000
		fra kr 90 819 000 til kr 91 819 000	
1112		Forvaltningsstøtte, utviklingsoppgaver og kunnskapsutvikling mm	
	50	Forvaltningsstøtte og utviklingsoppgaver, Veterinærinstituttet, forhøyes med	12 600 000
		fra kr 91 645 000 til kr 104 245 000	
1114		Statens næringsmiddelstilsyn	
	01	Driftsutgifter, forhøyes med	4 700 000
		fra kr 174 470 000 til kr 179 170 000	
1150		Til gjennomføring av jordbruksavtalen mm	
	73	Pristilskudd, <i>overslagsbevilgning</i> , forhøyes med	20 000 000
		fra kr 1 727 370 000 til kr 1 747 370 000	
	74	Direkte tilskudd, <i>kan overføres</i> , forhøyes med	13 000 000
		fra kr 6 758 524 000 til kr 6 771 524 000	
1151		Til gjennomføring av reindriftsavtalen	
	(ny) 76	Ekstraordinær støtte etter store tap og produksjonssvikt i reindriften, bevilges med	20 000 000

II

Inntekter:

Kap	Post	Betegnelse	Kroner
4150	(ny) 81	Refusjon fra Lager- og tørkefondet, bevilges med	13 000 000

III

Stortinget samtykker i at målpriser fastsatt i henhold til jordbruksavtalen for perioden 1.7 2000-30.06 2001 for svinekjøtt, egg og fjørfeslakt endres slik:

1.	Svinekjøtt	
	Slaktegris kl. E (inntil 90 kg) økes med	0,20 kr pr kg
	Fra kr 23,77 pr kg til 23,97 pr kg	
2.	Egg	
	Egg kl. A over 53 gr økes med	0,15 kr pr kg
	Fra kr 14,48 pr kg til kr 14,63 pr kg.	
3.	Fjørfeslakt	
	Kylling, oppb. 750-1000 g uten innmat, økes med	0,35 kr pr kg
	Fra kr 27,25 pr kg til kr 27,60 pr kg	

Vedlegg 1**Ekstraordinære jordbruksforhandlinger 2001
Kompensasjon for tiltak mot kugalskap**

Sluttprotokoll fra forhandlingsmøte 2. februar mellom Staten og Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag

Til stede

Fra Jordbruket: Værdal, Milli, Agerup, Spanne, Wettre, Skorge, Vinje, Fos-
sen, Godli, Svardal, Furuberg Gjedtjernet

Fra Staten: Grue, Sagelvmø, Leirpoll, Nersten, Gunnarson, Skjeflo,
Flåthen, Helgen, Asp

3.4 Innledning

Partene ser meget alvorlig på situasjonen med økende antall tilfeller av BSE i stadig flere land i Europa. Det er nå bare tre medlemsland i EU der det ikke er påvist tilfeller av BSE. EUs vitenskapskomité har vurdert det som høyst usannsynlig at norsk storfe er smittet av BSE. Denne vurderingen gir Norge en unik status i Europa, da Vitenskapskomiteens vurderinger ikke gir noen andre europeiske land tilsvarende status.

Norsk landbruk og myndighetene har en felles overordnet målsetting om produksjon av trygg mat. Et vesentlig virkemiddel for å fylle denne målsetningen, er å opprettholde den gunstige dyrehelsen vi har her i landet. Hensynet til forbrukernes trygghet og helse må være overordnet.

Partene understreker at det er et myndighetsansvar å iverksette de nødvendige regelverk for ivareta dyre- og folkehelse, både ved nasjonal produksjon og ved import.

I brev fra Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag av 5. desember 2000, heter det bl.a.:

«Fjerning av kjøttbeinmjøl i fôr til alle matproduserende dyr og krav til testing av alle storfe over 30 mnd. vil medføre betydelige kostnader i produksjon av norsk mat.» . . . «Med grunnlag i §2-4 i Hovedavtale for jordbruket, krever Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag opptatt forhandlinger om tillegg til den løpende jordbruksavtale».

I forhandlingsmøte 13. desember 2000 mellom Staten, Norsk Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag ble partene, jfr protokoll av 13. desember 2000, enige om følgende:

«Avtalepartene er enige om at Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning (NILF) får i oppdrag å beregne de økte kostnader, evt. tapte inntekter, dette kan innebære for jordbruket for avtaleperioden 2000-2001, andre avtalehalvår (01.01.01 til 30.06.01). Beregningen gjennomføres med bakgrunn i de begrensninger i bruk av slakteavfall som midlertidig forskrift innebærer når den er endelig fastsatt. Utredningen skal ta utgangspunkt i et midlertidig forbud i 6 måneder, men også vurdere konsekvensene av et evt. varig forbud».

NILF fikk støtte i utarbeidingen av grunnlagsmaterialet av en bredt sammensatt referansegruppe, hvor også avtalepartene var med. NILF avla rapport den 12. januar.

Det pekes på at disse ekstraordinære forhandlingene føres på bakgrunn av den helt spesielle situasjonen som har oppstått med hensyn på faren for kugalskap og behov for tiltak for å sikre forbrukertryggheten.

Avtalepartene legger NILFs beregninger til grunn for vurdering av kostnadsøkningen for inneværende avtaleår. Forbudet mot bruk av animalske proteiner vil også ha konsekvenser for industri utenfor jordbruksavtalens virkeområde. Partene tar utgangspunkt i at tapte inntekter/økte kostnader for industrien blir veltet over på primærleddet. Partene er enige om at kompensasjon gis primærprodusentene gjennom endringer i virkemidler på jordbruksavtalen.

Det understrekes at de ekstraordinære forhandlingene bare berører inneværende avtaleperiode. Avgrensningen framgår for øvrig av protokoll fra forhandlingsmøtet den 13. desember 2000, d.v.s. virkninger av forskriften «Midlertidig forbud mot animalske proteiner i fôr til produksjonsdyr», fastsatt 22. desember 2000 og evt. kostnader for jordbruket som følger av det testprogram for storfe som settes i verk. Virkninger for kommende avtaleperiode (1.7.01-30.06.02) vil en komme tilbake til i de ordinære jordbruksforhandlingene til våren 2001.

3.5 Testprogrammet

Regjeringen vil legge opp til at testingen utvides til 9 400 storfe, som sammen med gjennomføring av øvrige kontroll- og infrastrukturtiltak har et økt bevilgningsbehov på ca. 33 mill. kr i 2001. For 2. halvår 2001 forutsettes det innført testprogram for alle storfe over 30 måneder, foreløpig beregnet til 35 mill. kroner, (i tillegg til de 33 mill. for 2001). Disse kostnadene berører ikke jordbruksavtalen direkte og vil bli foreslått dekket over statsbudsjettet utenom avtalen. Endelig vedtak om full testing vil bli tatt senere når en bl.a. vet mer om hvilke tiltak som settes i verk i våre naboland.

3.6 Partenes forutsetninger

Partene legger til grunn at kjøttbeinmjøl løpende destrueres/brennes. Ut i fra en helhetsvurdering er det lagt til grunn en kostnadsøkning på 100 mill. kr for inneværende avtaleperiode, inkludert overgangskostnader.

3.7 Gjennomføring av tiltak i inneværende avtaleperiode

Partene har etter en samlet vurdering blitt enige om følgende:

- a) Målprisene for avtaleåret 2000/2001 forutsettes økt med 42 mill. kr
- b) Det omdisponeres 43 mill. kr innenfor bevilgningen innenfor den eksisterende jordbruksavtalen
- c) Næringen dekker 15 mill. kr som egenandel

Målprisene for inneværende avtaleperiode forutsettes endret slik:

Produkt	Målprisendring kr/kg
Svinekjøtt	kr 0,20
Egg	kr 0,15
Fjørfe kjøtt	kr 0,35

Dette innebærer at pr. dato økningen kan være om lag den dobbelte. Målprisen for storfe og sau holdes uendret.

Partene er videre enige om at storfe-, svin- og sauekjøttprodusenter kompenseres gjennom å fastsette økte satser for tilskudd pr dyr innenfor en ramme på 43 mill. kr, ved omdisponering innenfor bevilgningen på jordbruksavtalen. Satsøkningen gjennomføres pr dyr uten antalls- og beløpsavgrensning.

Omdisponeringen innenfor avtalen gjennomføres ved å benytte innestående på Lager- og tørkefondet på 13 mill. kr, samt 30 mill. kr innenfor kap 1150 post 74 Direkte tilskudd.

Partene peker på at de ekstraordinære tiltakene er satt i verk for å opprettholde og videreføre forbrukernes tillit til norsk mat. Partene er enige om at det er et felles mål for myndighetene og jordbrukets organisasjoner å sikre Norges status som et land uten BSE. Partene viser til at samarbeidet mellom myndighetene og jordbrukets organisasjoner, samt næringsutøvernes innsats, har bidratt til vår særegne BSE-status i Norge. Partene vil i samarbeid videreføre arbeidet med å sikre tilliten til norsk kjøtt.

3.8 Oppfølging ved jordbruksoppgjøret i 2001

Partene peker på at de samlede kostnadsmessige virkninger av kugalskapstiltakene, inkludert SRM-utgiftene, vil inngå i Budsjettmemnda for jordbruket (BFJ) sine beregninger for 2001. Partene er enige om at BFJ bør spesifisere kostnadene knyttet til kugalskapstiltakene gjennom en egen utredning. Partene ber BFJ synliggjøre de eventuelle avvik mellom partenes forutsetninger ved fastsetting av kostnadsøkingsbeløpet, og den sannsynlige situasjon på det tidspunkt BFJ materiale avgis.

Oslo 02.02.01		
Kirsten Indgjerd Værdal	Arne Vinje	Per Harald Grue

PROTOKOLL FRA JORDBRUKETS FORHANDLINGSUTVALG 2. FEBRUAR 2001

Midlertidig forbud mot import av levende storfe fra land der det er påvist kugalskap

1. Veterinærinstituttet har vurdert risikoen for at storfe som er importert fra Danmark skal kunne være smittet av kugalskap, er ca 3 prosent. Statens dyrehelsetilsyn har i brev av 26. mai 2001 til Landbruksdepartementet understreket at import av levende storfe og får representerer en fare for innslep av kugalskapssmitte til Norge.
2. Sakens alvorlige karakter tilsier at man må la hensynet til folke- og dyrehelse veie tyngst. Det er av største viktighet å innta en «føre var»-holdning

for å hindre at dette også skal skje i Norge. Denne saken er av en slik art at det må være legitimt å nytte de muligheter til beskyttelsestiltak som er nedfelt i internasjonale regelverk. Forbud mot import av levende storfe er et slikt tiltak. Privatpersoner kan ikke tillegges ansvar for folke- og dyrehelse så lenge de opptrer innenfor gjeldende regelverk.

3. *På dette grunnlag mener Jordbrukets forhandlingsutvalg at det umiddelbart innføres et midlertidig forbud mot import av levende storfe fra land der det er påvist kugalskap.*

Vedlegg 2**Referat fra møte 13.01 2001 mellom
Landbruksdepartementet og Kavli/Q-meieriene
vedrørende markedsordningen for melk**

Tilstede: Leif Stråtveit (Kavli), Sverre Gjefsen (Q-meieriene), Reidar Lorentzen (Kavli), Kjersti Flåthen (FIN), Per Harald Grue (LD), Almar Sagelvmo (LD), Anders Nordlund (LD), Heidi Garberg (LD).

Landbruksdepartementet viste innledningsvis til at Stortinget ved flere anledninger og i ulike sammenhenger har lagt vekt på at det må sikres en reell konkurranse innen melkesektoren. Både i forbindelse med Stortingets behandling av St meld nr 19 om Norsk landbruk og matproduksjon og ved behandlingen av jordbruksoppgjørene de siste årene, senest i forbindelse med behandlingen av St prp nr 82 (1999-2000) Om jordbruksoppjøret 2000 har Stortinget understreket dette. Det er utfra dette et ansvar for Staten å legge rammebetingelser som gir et reelt grunnlag for konkurranse i melkesektoren.

Det er foretatt endringer i markedsordningen for melk for å bidra til en slik konkurranse. Senest ved jordbruksoppjøret 2000 ble det foretatt endringer i prisutjevningsordningen for melk.

Dagens system med prisutjevning mellom melkeanvendelser er en grunnleggende del av det landbrukspolitiske system for melkesektoren og må omfatte alle aktører. Ordningen har som forutsetning at det skal skapes mest mulig like vilkår for alle aktører ved at de har de samme utjevningsavgifter og -tilskudd å forholde seg til. Dette har imidlertid vist seg ikke å være tilstrekkelig for nye aktører i en etableringsfase. Dette kom da også til uttrykk gjennom innføringen av det særlige tilskuddet til små konsummelkmeierier i forbindelse med jordbruksoppjøret 2000. Tilskuddet skal i utgangspunktet gjelde en periode på 5 år og ble etablert med utgangspunkt i de to eksisterende konsummelkmeierier utenom samvirke.

Til tross for de endringer og tiltak som er satt i verk for å sikre en reell konkurranse, viser det seg at Q-meieriene har store problemer med å oppnå lønnsom drift. Dette har nå medført et behov for øyeblikkelig oppfølging dersom den konkurransen som i dag er etablert i markedet for konsummelk og andre flytende melkeprodukter ikke skal forsvinne.

Prisutjevningssystemet for melk må uansett være basert på de enkelte meieriers ansvar for egen lønnsom drift. Merpris til produsent må over tid være knyttet til at aktørene oppnår en merverdi i markedet. Dersom mindre aktører skal evne å konkurrere med Tine, kreves det større kreativitet og utradisjonell satsing enn det en hittil har sett. Dersom det skal satses på volumproduksjon av tradisjonelle produkter vil uansett skalaulempen i produksjonen bli betydelige for mindre aktører.

Midlertidige tiltak

På bakgrunn av Stortingets klare føringer med hensyn på konkurransen i melkemarkedet og den akutte situasjonen som har oppstått legger Landbruksdepartementet opp til at følgende midlertidige ordning etableres for å hindre at eksisterende konkurranse på markedet for konsummelk opphører:

1. Det særlige tilskuddet for små konsummelkmeierier økes som en midlertidig ordning fram til 01.01 2003 for eksisterende meierier. Det gis 75 øre pr l for mengde behandlet melk inntil 5 mill l og 80 øre pr l for mengde behandlet melk mellom 5 og 10 mill l.
2. NILF sammen med aktuelle samarbeidspartnere gis i oppdrag å foreta en utredning om forutsetningene for å etablere konkurranse i melkemarkedet generelt og i konsummelkmarkedet spesielt. Det etableres en referansegruppe for utredningen, som avgis innen 01.07 2002.
3. Rammevilkårene for konsummelk i markedsordningen for melk vurderes på nytt i god tid før den midlertidige ordningen opphører 01.01 2003.
4. Den midlertidige ordningen gis tilbakevirkende kraft til 01.06 1999.

Q-meieriene rapporterer løpende til Statens Landbruksforvaltning sin utbetalingspris til produsent.

Departementet legger opp til at bevilgningsbehovet for den midlertidige tilleggsordningen blir dekket over jordbruksavtalens kapittel 1150 post 73.13 som en egen underpost. Landbruksdepartementet tar forbehold om Stortingets samtykke.

Q-meieriene mener at etableringstilskuddene bør ligge på et høyere nivå, jfr beregningene til NILF samt den risiko som eierene til Q-meieriene bærer. Q-meieriene ser det imidlertid som nødvendig at forutsetningene for å etablere konkurranse innenfor denne sektoren utredes nærmere. På dette grunnlaget finner Q-meieriene å kunne akseptere de midlertidige rammevilkår for fortsatt drift og meddelte følgende:

Gardsmeieriene/Jæren Gardsmeieri vil trekke rettssaken selskapet anla mot staten ved Landbruksdepartementet i januar 1999 (sak 99-01150 A/46). Saken gjelder satser i prisutjevningsordningen. Videre vil klagesakene av 18.12.00 fra henholdsvis Jæren Gardsmeieri og Gausdalmeieriet bli trukket. Disse klagene gjelder krav fra SLF om innbetaling av avgifter for perioden 01.06.99 - 30.06.00. Kavli/Q-meieriene følger opp dette umiddelbart på vegne av Gardsmeieriene/Jæren Gardsmeieri og Gausdalmeieriet og innbetaler restgjeld uten renteberegning for perioden fra etablering til 30.06 2000.

Landbruksdepartementet samtykker i at nevnte rettssak trekkes. Hver av partene dekker sine egne saksomkostninger.

Referatet godkjent, Oslo 13.02 2001.

Per Harald Grue	Leif Stråtveit
-----------------	----------------

Vedlegg 3**Referat fra møte 13.01 2001 mellom
Landbruksdepartementet og Norges Bondelag og
Norsk Bonde- og Småbrukarlag vedrørende
markedsordningen for melk**

Tilstede: Trond Spanne (NB), Harald Milli (NB), Per Harald Agerup (NB), Arne Vinje (NBS), Dag Fossen (NBS), Solveig Svardal (NBS), Kjersti Flåthen (FIN), Per Harald Grue (LD), Almar Sagelvmo (LD), Heidi Garberg (LD).

Landbruksdepartementet viste innledningsvis til at Stortinget ved flere anledninger og i ulike sammenhenger har lagt vekt på at det må sikres en reell konkurranse innen melkesektoren. Både i forbindelse med Stortingets behandling av St meld nr 19 om Norsk landbruk og matproduksjon og ved behandlingen av jordbruksoppgjørene de siste årene, senest i forbindelse med behandlingen av St prp nr 82 (1999-2000) Om jordbruksoppjøret 2000 har Stortinget understreket dette. Det er utfra dette et ansvar for Staten å legge rammebetingelser som gir et reelt grunnlag for konkurranse i melkesektoren.

Det er foretatt endringer i markedsordningen for melk for å bidra til en slik konkurranse. Senest ved jordbruksoppjøret 2000 ble det foretatt endringer i prisutjevningsordningen for melk.

Dagens system med prisutjevning mellom melkeanvendelser er en grunnleggende del av det landbrukspolitiske system for melkesektoren og må omfatte alle aktører. Ordningen har som forutsetning at det skal skapes mest mulig like vilkår for alle aktører ved at de har de samme utjevningsavgifter og -tilskudd å forholde seg til. Dette har imidlertid vist seg ikke å være tilstrekkelig for nye aktører i en etableringsfase. Dette kom da også til uttrykk gjennom innføringen av det særlige tilskuddet til små konsummelkmeierier i forbindelse med jordbruksoppjøret 2000. Tilskuddet skal i utgangspunktet gjelde en periode på 5 år og ble etablert med utgangspunkt i de to eksisterende konsummelkmeierier utenom samvirke.

Til tross for de endringer og tiltak som er satt i verk for å sikre en reell konkurranse, viser det seg at Q-meieriene har store problemer med å oppnå lønnsom drift. Dette har nå medført et behov for øyeblikkelig oppfølging dersom den konkurransen som i dag er etablert i markedet for konsummelk og andre flytende melkeprodukter ikke skal forsvinne.

Prisutjevningssystemet for melk må uansett være basert på de enkelte meieriens ansvar for egen lønnsom drift. Merpris til produsent må over tid være knyttet til at aktørene oppnår en merverdi i markedet. Dersom mindre aktører skal evne å konkurrere med Tine, kreves det større kreativitet og utradisjonell satsing enn det en hittil har sett. Dersom det skal satses på volumproduksjon av tradisjonelle produkter vil uansett skalaulemper i produksjonen bli betydelige for mindre aktører.

Midlertidige tiltak

På bakgrunn av Stortingets klare føringer med hensyn på konkurransen i melkemarkedet og den akutte situasjonen som har oppstått legger Landbruksde-

partementet opp til at følgende midlertidige ordning etableres for å hindre at eksisterende konkurranse på markedet for konsummelk opphører:

1. Det særlige tilskuddet for små konsummelkmeierier økes som en midlertidig ordning fram til 01.01 2003 for eksisterende meierier. Det gis 75 øre pr l for mengde behandlet melk inntil 5 mill l og 80 øre pr l for mengde behandlet melk mellom 5 og 10 mill l.
2. NILF sammen med aktuelle samarbeidspartnere gis i oppdrag å foreta en utredning om forutsetningene for å etablere konkurranse i melkemarkedet generelt og i konsummelkmarkedet spesielt. Det etableres en referansegruppe for utredningen, som avgis innen 01.07 2002.
3. Rammevilkårene for konsummelk i markedsordningen for melk vurderes på nytt i god tid før den midlertidige ordningen opphører 01.01 2003.
4. Den midlertidige ordningen gis tilbakevirkende kraft til 01.06 1999.

Q-meieriene rapporterer løpende til Statens Landbruksforvaltning sin utbetalingspris til produsent.

Departementet legger opp til at bevilgningsbehovet for den midlertidige tilleggsordningen blir dekket over jordbruksavtalens kapittel 1150 post 73.13 som en egen underpost. Landbruksdepartementet tar forbehold om Stortingets samtykke.

Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag meddelte følgende:

Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag støtter Landbruksdepartementets begrunnelse for markedsordningen slik den er beskrevet foran.

Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag tar til etterretning de tiltak Landbruksdepartementet finner det nødvendig å iverksette, i tillegg til de eksisterende, for å sikre fortsatt drift av Q-meieriene og for derigjennom å sikre konkurranse i melkemarkedet. Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag forutsetter at denne konkurransen skjer i framtida på reelle og likeverdige vilkår.

Referatet godkjent, Oslo 13.02 2001.

Per Harald Grue	Trond Spanne	Arne Vinje
-----------------	--------------	------------
